สรุปคำพิพากษาคดี
Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA*

ธัญชนก หิญระนันทน์**

1. ข้อเท็จจริง

ในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2008 นาย Espada Sánchez นาง Oviedo Gonzáles และบุตรผู้เยาว์อีกสองคนขึ้นเครื่องบินของสายการบิน Iberia จากเมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน เพื่อเดินทางไปยังกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส สัมภาระของคนโดยสารทั้งสี่ถูกบรรจุลงในกระเป๋าเดินทางสองใบ ปรากฏว่ากระเป๋าเดินทางสองใบดังกล่าวสูญหายระหว่างเที่ยวบินและไม่สามารถนำมาส่งคืนให้แก่คนโดยสารทั้งสี่ได้[1]

ด้วยความสูญหายดังกล่าว คนโดยสารทั้งสี่คนจึงฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายจากสายการบิน Iberia ตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล เป็นจำนวนเงินรวม 4,400 ยูโร ซึ่งคำนวณจาก 4,000 หน่วยสิทธิพิเศษถอนเงินกล่าวคือ ตกคนละ 1,000 หน่วยสิทธิพิเศษถอนเงิน[2]

2. ประเด็น

ประเด็นแห่งคดี ได้แก่ สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนและจำนวนจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งตามข้อ 22(2) ประกอบข้อ 3(3) แห่งอนุสัญญามอนตรีออลนั้นครอบคลุมถึงกรณีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อสัมภาระที่สูญหายของคนโดยสาร โดยที่สัมภาระที่สูญหายนั้นถูกลงทะเบียนในชื่อของคนโดยสารอีกคนหนึ่งหรือไม่

3. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 3(3) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล

ข้อ 17(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล

ข้อ 17(4) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล

ข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล

---

* Case Summary: Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA

** Dhanchanok Hincheeranuntn, ทนายความ สำนักงานกฎหมายวีระวงค์, ชินวัฒน์ และพาร์ทเนอร์ส, ผู้สำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[1] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* (2012) C-410/11 para 13. <https://eurlex.europa.eu/ legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0410> สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2567.

[2] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 14.

4. คำพิพากษาของศาลสเปน

การพิจารณาคดี Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA เกิดขึ้นภายใต้เขตอำนาจศาลของประเทศสเปน ซึ่งได้มีการพิจารณาคดีในสองลำดับศาล ดังต่อไปนี้

4.1 คำพิพากษาของศาล Juzgado Mercantil No 2

ในวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 2010 ศาล Juzgado Mercantil No 2[3] ได้มีคำพิพากษาตามคำขอบางส่วน และสั่งให้สายการบิน Iberia ชดใช้ค่าเสียหายจำนวนรวม 600 ยูโร และคิดดอกเบี้ยในอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย[4]

4.2 คำพิพากษาของศาล Audiencia Provincial de Barcelona

ต่อมา ได้มีการยื่นอุทธรณ์ต่อศาล Audiencia Provincial de Barcelona[5] อย่างไรก็ดี ศาลเห็นว่ามีความคลุมเครือในการตีความข้อ 22(2) ประกอบข้อ 3(3) แห่งอนุสัญญามอนทริออล[6] จึงงดการพิจารณาชั่วคราวและยื่นคำร้องต่อศาล Court of Justice of the European Union ให้มีคำพิพากษาเบื้องต้นในการตีความข้อบทดังกล่าว ซึ่งแบ่งออกเป็นสองคำถามให้วินิจฉัย ดังต่อไปนี้

1) ในกรณีคนโดยสารหลายคนลงทะเบียนสัมภาระร่วมกัน ไม่ว่าจะมีจำนวนสัมภาระลงทะเบียนน้อยกว่าจำนวนคนโดยสารหรือไม่ จำนวนจำกัดความรับผิดจำนวน 1,000 หน่วยสิทธิพิเศษถอนเงินต่อคนโดยสารแต่ละคนตามข้อ 22(2) ประกอบข้อ 3(3) แห่งอนุสัญญามอนตริออล ต้องถูกตีความว่าเป็นจำนวนจำกัดความรับผิดต่อคนโดยสารแต่ละคนแยกต่างหากจากกันหรือไม่

2) หรือในทางตรงกันข้าม จำนวนจำกัดความรับผิดตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออลต้องถูกตีความให้เฉพาะคนโดยสารเพียงคนเดียวเท่านั้นที่จะมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับสัมภาระลงทะเบียนแต่ละชิ้น ดังนั้นสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนจำกัดความรับผิดจึงตกเป็นสิทธิของคนโดยสารเฉพาะคนเดียวหรือไม่ แม้จะพิสูจน์ได้ว่าสัมภาระมีป้ายกำกับเพียงป้ายเดียวที่สูญหายจะเป็นสัมภาระของคนโดยสารมากกว่าหนึ่งคน[7]

---

[3] “Juzgado Mercantil No 2” หมายถึง ศาลพาณิชย์หมายเลขสอง ซึ่งตั้งอยู่ ณ เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน เป็นศาลชำนัญพิเศษตามคำสั่งแพ่ง (Orden civil, Civil order) ที่ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทในที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ รวมถึงกฎหมายล้มละลาย กฎหมายเครื่องหมายทางการค้า และกฎหมายการออกแบบชุมชน <https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Tribunales-Superiores-de-Justicia/TSJ-Cataluna/Organos-judiciales/Organos-judiciales-en-Cataluna/Juzgados/Juzgados-de-lo-Mercantil> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2567.

[4] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 15.

[5] “Audiencia Provincial de Barcelona” หมายถึง ศาลจังหวัดบาร์เซโลนา ซึ่งตั้งอยู่ ณ เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน เป็นศาลยุติธรรมที่มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่จังหวัดบาร์เซโลนา โดยศาลจังหวัดนั้นมีเขตอำนาจทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา นอกจากนี้ ศาลจังหวัดยังมีอำนาจในการพิจารณาคำอุทธรณ์ที่มีต่อคำพิพากษาหรือคำตัดสินขององค์กรเดียวในเมืองบาร์เซโลนา <https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Tribunales-Superiores-de-Justicia/TSJ-Cataluna/Organos-judiciales/Organos-judiciales-en-Cataluna/Audiencia-Provincial/> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2567.

[6] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 16.

[7] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 17.

5. ข้อต่อสู้ของผู้ขนส่ง

ผู้ขนส่งโต้แย้งว่าความรับผิดสำหรับสัมภาระที่สูญหายควรจำกัดไว้เฉพาะผู้โดยสารที่ลงทะเบียนสัมภาระและได้รับป้ายกำกับสัมภาระเท่านั้น เพราะข้อ 22(2) ของอนุสัญญามอนตรีออลจำกัดความรับผิดอยู่ที่จำนวน 1,000 หน่วยสิทธิพิเศษถอนเงินต่อผู้โดยสารหนึ่งคน และเฉพาะผู้โดยสารที่มีป้ายกำกับสัมภาระเท่านั้นที่มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นแม้ว่าผู้โดยสารหลายคนจะเป็นเจ้าของร่วมกันในสัมภาระที่สูญหาย แต่ผู้ขนส่งก็ยืนยันว่าสิทธิในการเรียกร้องค่าสนไหมทดแทนควรจำกัดไว้เฉพาะบุคคลที่ได้รับป้ายกำกับสัมภาระตามข้อ 3(3) เท่านั้น

6. ความเห็นของ Advocate General

ไม่ปรากฏความเห็นของ Advocate General ในคดีนี้

7. คำพิพากษาของศาล Court of Justice of the European Union

7.1 การตีความข้อบทแห่งอนุสัญญามอนตรีออลโดยตรง

ผู้ขนส่งย่อมมีความรับผิดเพื่อความเสียหายในกรณีสัมภาระสูญหายตามข้อ 17(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล และในการรับขนสัมภาระความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีสัมภาระสูญหายให้จำกัดอยู่ที่จำนวน 1,000 หน่วยสิทธิพิเศษถอนเงินต่อคนโดยสารแต่ละคนตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล[8] ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ในข้อบทข้างต้นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีสัมภาระสูญหายนั้นก่อให้เกิดความรับผิดของผู้ขนส่งและก่อให้เกิดสิทธิใน การเรียกค่าสินไหมทดแทนของคนโดยสารภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้[9]

ผู้ขนส่งย่อมมีความรับผิดเพื่อความเสียหายในกรณีสัมภาระของคนโดยสารสูญหาย โดยสามารถตีความได้ว่าไม่ว่าสัมภาระนั้นจะลงทะเบียนหรือไม่ผู้คนส่งก็มีความรับผิดตามข้อ 17(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล ทั้งนี้ แม้จะไม่มีการอธิบายเพิ่มเติมถึงคำว่า “สัมภาระ” ในข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล แต่การตีความคำว่า “สัมภาระ” ตามข้อ 17(2) ในลักษณะข้างต้นถูกยืนยันด้วยนิยามคำว่า “สัมภาระ” ในข้อ 17(4) ซึ่งให้หมายความถึงสัมภาระลงทะเบียนและสัมภาระไม่ลงทะเบียน เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น[10] อีกทั้งความในข้อ 3(3) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล ซึ่งวางหลักไว้ว่า ‘ให้ผู้ขนส่งส่งมอบป้ายกำกับสัมภาระสำหรับสัมภาระลงทะเบียนแต่ละชิ้นให้แก่คนโดยสาร’ ไม่อาจหักล้างการตีความข้อ 17(2) ในลักษณะข้างต้นได้ เนื่องจากความในข้อ 3(3) นั้นเป็นเพียงหน้าที่ของผู้ขนส่งในการทำให้สัมภาระลงทะเบียนสามารถระบุตัวคนโดยสารที่เป็นเจ้าของได้เท่านั้น เพราะฉะนั้นความในข้อ 3(3) จึงไม่อาจสนับสนุนการตีความที่ว่าเฉพาะคนโดยสารที่ลงทะเบียนสัมภาระเท่านั้นจึงจะมีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อสัมภาระที่สูญหายภายใต้ข้อขอบเขตตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตรีออล[11]

---

[8] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 23.

[9] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 24.

[10] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 25.

[11] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 26.

โดยสรุป ข้อบทในอนุสัญญามอนตริออลซึ่งได้กล่าวถึงในข้างต้นจะต้องถูกตีความในลักษณะที่ว่าผู้ขนส่งย่อมมีหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่คนโดยสารในกรณีที่คนโดยสารได้รับความเสียหายจากการที่สิ่งของของตนสูญหาย โดยสิ่งของนั้นถูกบรรจุลงในสัมภาระลงทะเบียนซึ่งลงทะเบียนโดยคนโดยสารอีกคนหนึ่งบนเที่ยวบินเดียวกัน และต่อมาสัมภาระนั้นสูญหาย เพราะฉะนั้นไม่ใช่แค่คนโดยสารที่ลงทะเบียนสัมภาระเท่านั้นที่จะมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความสูญหาย แต่คนโดยสารที่นำสิ่งของของตนบรรจุลงในสัมภาระลงทะเบียนซึ่งลงทะเบียนโดยคนโดยสารอีกคนบนเที่ยวบินเดียวกันนั้นก็มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความสูญหายเช่นกัน โดยสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้นเป็นสิทธิแยกต่างหากจากกันของคนโดยสารแต่ละคน ภายใต้เงื่อนไขตามข้อ 17(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออลและภายใต้จำนวนจำกัดความรับผิดตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออล[12]

7.2 การตีความข้อบทประกอบกับอารัมภบทแห่งอนุสัญญามอนตริออล

ย่อหน้าที่สามของอารัมภบทแห่งอนุสัญญามอนตริออลยอมรับถึง ‘ความสำคัญของการประกันการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภคในการรับขนระหว่างประเทศทางอากาศ และความจำเป็นสำหรับค่าสินไหมทดแทนที่เป็นธรรมตามหลักการของการชดใช้’ ถ้าคนโดยสารที่นำสิ่งของของตนบรรจุลงในสัมภาระลงทะเบียนซึ่งลงทะเบียนโดยคนโดยสารอีกคนบนเที่ยวบินเดียวกันนั้นไม่สามารถใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนของตนเพื่อความเสียหายที่เกิดจากการสูญหาย วัตถุประสงค์สองประการตามบทนำที่สามของอารัมภบทย่อมต้องถูกยกขึ้นพิจารณา[13] กล่าวคือ การที่คนโดยสารข้างต้นไม่อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ย่อมขัดต่อวัตถุประสงค์สองประการที่ระบุไว้ในบทนำที่สามของอารัมภบท

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์สองประการดังกล่าว บรรดาภาคีของอนุสัญญามอนตริออลจึงตกลงร่วมกันที่จะใช้ระบบความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) อันเป็นผลให้ต้องรักษาความสมดุลที่เป็นธรรมระหว่างส่วนได้เสียของผู้ขนส่งทางอากาศและของคนโดยสารไว้ตามที่ได้กำหนดในคำพิพากษาเบื้องต้น Walz[14] ดังนั้นในอนุสัญญามอนตริออลความรับผิดของผู้ขนส่งทางอากาศจึงถูกจำกัดในบางกรณีเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสมดุลที่เป็นธรรม โดยเฉพาะในข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออลว่าด้วยกรณีสัมภาระถูกทำลาย สูญหาย ได้รับความเสียหาย หรือมาถึงล่าช้า ซึ่งจำกัดจำนวนค่าสินไหมทดแทนต่อคนโดยสารแต่ละคนไว้[15] ถ้ากรณีสิ่งของของคนโดยสารซึ่งถูกลงทะเบียนในนามและถูกบรรจุลงในสัมภาระของคนโดยสารอีกคนหนึ่งเป็นกรณีที่อยู่นอกเหนือขอบเขตในการใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนตามอนุสัญญามอนตริออลด้วยเหตุที่สัมภาระนั้นไม่ได้ถูกลงทะเบียนโดยคนโดยสารผู้เป็นเจ้าของสิ่งของ การตีความเช่นนี้ย่อมไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์สองประการที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่สามของอารัมภบท[16]

---

[12] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 27.

[13] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 29.

[14] Axel Walz v. Clickair SA (2010) C-63/09 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62009CJ0063> สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2567.

[15] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 30.

[16] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 31.

นอกจากนี้ การให้คนโดยสารที่สิ่งของของตนถูกบรรจุลงในสัมภาระของคนโดยสารอีกคนมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออล ย่อมไม่ขัดต่อการรักษาความสมดุลที่เป็นธรรมระหว่างส่วนได้เสีย ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการที่สำคัญของอนุสัญญามอนตริออล ทั้งนี้ การขัดหลักดังกล่าวนั้นต้องปรากฏว่าผู้ขนส่งแบกรับภาระในการชดเชยอย่างรุนแรง ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบสองประการ อันได้แก่ ความยุ่งยากในการประมาณและคำนวณค่าชดเชย และการทำลายหรือการทำให้หยุดชะงักลงซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ขนส่ง[17] เมื่อพิจารณาองค์ประกอบประการที่หนึ่ง การให้คนโดยสารข้างต้นมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนไม่ได้เป็นการขัดขวางความสามารถของผู้ขนส่งในการระบุและประมาณค่าสินไหมทดแทนที่จะต้องจ่ายให้คนโดยสารแต่ละคน[18] ส่วนองค์ประกอบประการที่สอง ภาระที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นไม่อาจนับได้ว่าเป็นการทำลายหรือการทำให้หยุดชะงักลงซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ขนส่ง เนื่องจากจำนวนจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งตาม ข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออลมีขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ขนส่งทางอากาศ โดยที่ความรับผิดดังกล่าวนั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติและเต็มจำนวนจำกัดความรับผิดกับคนโดยสารทุก ๆ คนที่สัมภาระสูญหาย อีกทั้งในข้อ 17(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออลยังได้ระบุกรณียกเว้นความรับผิดของผู้ขนส่ง อันได้แก่ กรณีที่ความเสียหายเป็นผลมาจากความชำรุดบกพร่อง คุณภาพ หรือการเสื่อมสภาพในตัวเองของสัมภาระ[19]

อนึ่ง การพิจารณาสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามข้อ 22(2) แห่งอนุสัญญามอนตริออลเป็นอำนาจของศาลภายในประเทศที่จะต้องพิจารณาแต่ละกรณีว่าคนโดยสารได้รับความเสียหายหรือไม่จากการที่สิ่งของของตนที่บรรจุอยู่ในสัมภาระของคนโดยสารอีกคนบนเที่ยวบินเดียวกันสูญหาย ศาลภายในประเทศอาจนำข้อเท็จจริงบางประการมาพิจารณาประกอบกับกรณีได้ เช่น คนโดยสารเหล่านั้นเป็นสมาชิกครอบครัวเดียวกัน คนโดยสารเหล่านั้นซื้อตั๋วเครื่องบินด้วยกัน คนโดยสารเหล่านั้นลงทะเบียนพร้อมกัน เป็นต้น[20]

7.3 บทสรุป

สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของคนโดยสารและข้อจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งในกรณีสัมภาระสูญหายตามข้อ 22(2) ประกอบข้อ 3(3) แห่งอนุสัญญามอนตริออล ครอบคลุมถึงกรณีคนโดยสารเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความสูญหายของสัมภาระที่ถูกลงทะเบียนโดยคนโดยสารอีกคนหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขว่าสัมภาระที่สูญหายนั้นจะต้องบรรจุสิ่งของของคนโดยสารที่เรียกค่าสินไหมทดแทนด้วย[21]

---

[17] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 32.

[18] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 33.

[19] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 34.

[20] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 35.

[21] *Pedro Espada Sánchez and Others v. Iberia Líneas Aéreas de España SA* para 36.